

La construcció de la identitat d'adolescents residents a Catalunya amb progenitors d'origen estranger

Treball Final de Grau

Curs 2018-2019

Alfonso Pérez Espinoza

Tutor: Santiago Perera Izquierdo

Universitat de Girona

Revista: Papers, Revista de Sociologia

La construcció de la identitat d'adolescents residents a Catalunya amb progenitors d'origen estranger

Alfonso Pérez Espinoza

Resum

Els processos migratoris que es produeixen en els territoris generen un conjunt de canvis que afecten tant a les societats receptores com a les societats emissores. El procés de construcció de la identitat dels fills i filles de les persones migrades sovint comporta el fet de no identificar-se ni en la societat on viuen ni en la que han nascut. La investigació que desenvolupem a continuació fa una comparativa entre els processos de construcció de la identitat d'adolescents amb progenitors d'origen estranger, en funció del seu naixement a Catalunya o fora de Catalunya. En els resultats d'aquesta recerca destaquem el pes del país d'origen dels progenitors en tots dos grups, i especialment l'existència d'una identitat múltiple que combina elements de la societat d'origen i de la d'acollida.

Paraules clau: adolescents, immigració, identitat, fills i filles d'immigrants, inclusió social.

Abstract. The construction of the identity of teenagers residing in Catalonia with parents of foreign origin.

The migratory processes that occur in the territories generate a set of changes that affect both receiving societies and broadcasting societies. The process of building the identity of the children of migrant people often involves the fact of not identifying themselves in the society where they live or where they were born. The research we develop below makes a comparison between the processes of construction of the identity of adolescents with parents of foreign origin, depending on their birth in Catalonia or out of Catalonia. In the results of this research we highlight the weight of the country of origin of the parents in both groups, and especially the existence of a multiple identity that combines elements of the society of origin and of the host.

Keywords: teenagers, immigration, identity, children of immigrants, social inclusion.

1. Identitat i immigració

Molts autors defineixen la identitat com un procés que es duu a terme durant tota la vida. Sierra, Castilla, i Isern (2001:39, citat per Barquín, 2009) la descriuen de la següent manera:

[...] allò que cadascú és (en l'àmbit de preferències, conductes i valors) en virtut de l'adhesió psicològica a una comunitat cultural que li ofereix una manera de viure i d'interpretar la realitat. Proporciona, en principi, la seguretat psicològica necessària per donar sentit a les experiències externes, una guia per canalitzar l'immensa potencialitat de la persona i la satisfacció de la necessitat d'afiliació social.

El sentiment de pertinença territorial és una part important de la identitat, i segons Barquín (2009), sovint quan hem de definir la nostra identitat amb una sola paraula ho fem amb aquella que designa aquesta pertinença. El fet que una part de la ciutadania visqui, creixi i s'eduqui en una societat determinada i per contra, la part majoritària d'aquesta no la reconegui com a pròpia, resulta un dèficit moral important que a més té conseqüències clares en el terreny de la cohesió social.

Barquín planteja un seguit de qüestions que ens fan reflexionar al voltant de les identitats d'aquests fills d'immigrants, de l'acceptació de la societat i de les possibles conseqüències en funció de la resposta d'aquesta: Quin tipus de societat pot esdevenir a mig termini quan una part important dels seus membres no és sentit i, per tant, no es sent part d'ella (ni tampoc pot sentir-se només part d'una altra, la de l'origen familiar)? Quin tipus d'implicació mostraran aquestes persones en el futur cap a la societat en la que s'han fet grans?

Per la seva banda, Marin i Bartolomé (2005, citat per Vilà i Baños 2012) afegeixen que la identitat, sigui personal o col·lectiva, no és una entitat fixa i inalterable, sinó dinàmica i canviant, en un continu procés de construcció i reconstrucció. Posen èmfasi en que no s'ha de considerar com una dotació donada des del naixement, sinó com el resultat laboriós de l'encreuament en la història de vida personal de cadascú. A més a més, afirmen que en contextos multiculturals, aquesta identitat es va formant a partir de

múltiples i complexes identifikacions (de gènere, professional, generacional, ètnica, religiosa...) mitjançant processos dinàmics de singularització i d'identifikació que permeten a les persones desenvolupar diverses afiliacions que poden donar lloc a una varietat de pertinences, viscudes de forma integrada i complementària.

1.1. La segona generació?

Tal i com comenta García Borrego (2003), tendim a relacionar el que s'anomena *segona generació* a un col·lectiu en concret: el de les persones immigrants, malgrat que les que conformen aquesta segona generació mai han emigrat. L'autor explica que al llarg dels anys s'ha construït una classificació que equipara als fills d'immigrants amb els seus progenitors i per tant els oposa als *autòctons*. García Borrego remarca el fet que incloure'ls en un col·lectiu del que teòricament no en formen part, només es pot entendre si tenim en compte els discursos socials i polítics que fan referència al fenomen de la immigració com un fet pejoratiu. Aquesta acció pot tenir conseqüències en la vida quotidiana d'aquelles persones que, emmarcades dins d'aquest col·lectiu, són més visibles del que els agradaria.

Sayad (1994) assenyala que totes les generacions queden delimitades per la combinació de dos eixos complementaris: el primer fa referència a trobar el moment concret en que es produeix la transició d'una generació a una altra, al moment en que es pot dir que ens trobem davant d'una nova generació. El segon, vol saber quin fet, esdeveniment o moment històric defineix a aquesta nova generació. La combinació de tots dos eixos busca la resposta a una mateixa qüestió: quins són els límits temporals d'una generació? Els estudis de l'autor revelen que el fet de caracteritzar a una part de la població a partir de la seva filiació suposa el que s'anomena racisme biològic, ja que aquest fet implica la idea que la condició d'immigrant es transmet de progenitors a fills juntament amb la resta de trets genètics.

És important destacar que Mannheim (1990) introdueix el concepte de generació a les ciències socials com una eina per pensar en els canvis culturals, però també afegeix que una generació no és un simple grup d'individus que comparteixen el fet d'haver nascut i viscut en un moment històric sinó que és un grup que comparteix unes característiques rellevants a nivell sociològic. García Borrego (2003), entén que aquest plantejament

s'adequa clarament en el cas de la *segona generació* atès que aquestes persones no només són fills i filles d'immigrants sinó que tenen altres característiques relacionades amb la creació de la seva identitat i amb la integració dins de la societat.

Per la seva banda Massot (2003) critica el concepte de segona generació, ja que segons ell és dispers, difós i multifuncional, i inclou tant a infants que acaben d'arribar, nascuts aquí o arribats fa temps. L'autor destaca la idea que aquesta és una manera de perpetuar l'estigma d'immigrant durant les generacions, i així fomentar la formació de guetos. Massot defensa la idea de que aquestes generacions tenen més dificultats que els seus progenitors perquè, tot i havent crescut al lloc d'acollida, havent estat escolaritzats al territori i fins i tot sentint-se ells mateixos d'aquí; per una banda la majoria de la població els rebutja i els considera estrangers, i per l'altra, respecte al seu grup d'origen, no tenen els mateixos referents, records, amistats i coneixements que els seus pares, per aquests joves el país d'origen és un referent simbòlic.

1.2. Alteritat o flexibilitat identitària

Un altre idea important que destaca García Borrego (2003), és el de l'alteritat ètnica. Aquesta, fa referència a la identitat dels fills dels immigrants que es troben en una condició fronterera o en "terra de ningú", és a dir, en una situació que els posiciona entre la categoria d'*immigrant* i la categoria d'*autòcton*. Aquesta posició fronterera genera tot un seguit de problemàtiques on, per exemple, la importància que tenen els trets físics/genètics fa que la idea de que aquestes persones siguin autòctones disminueixi davant la societat, per molt que hagin nascut al país de destí dels seus progenitors i com a resultat ho siguin legalment. Aquestes problemàtiques que sorgeixen d'aquesta posició fronterera tenen molt a veure amb la construcció de la identitat de totes aquestes persones que es troben, majoritàriament, en el període de l'adolescència i que han de fer un treball interpersonal per ubicar-se en un lloc o en un altre.

Giraud (1987) assenyala que l'atribució d'una doble identitat als fills dels immigrants resulta coherent, i tot i que la "normalitat" seria tenir-ne una d'única, convida a la coexistència d'aquestes dues. Aquesta idea queda reforçada per Herrera (1998), ja que

considera que en el cas dels joves d'origen estranger, els seus sentiments de pertinença són dobles i es reparteixen entre el país d'acollida i el país d'origen.

Marín (2004), afegeix que aquests joves reben des de la infantesa una herència per part de les seves famílies entre les que es troben creences, ritus, actituds, la llengua i el sentiment de pertinença i no pertinença. No obstant això, val a dir que allà on desenvolupen les seves experiències vitals és en la societat d'acollida, on l'activitat social d'aquests joves queda associada al procés d'inserció que fan en la societat receptora, i per tant, el lloc d'origen dels seus progenitors queda relegat a referent simbòlic, amb menys pes dins de les experiències vitals pròpies.

Per la seva banda Massot (2003) arriba a la conclusió que el model d'identitat ètnica té un caràcter processal i per tant, la identitat no s'ha d'entendre com una entitat tancada i estàtica, sinó oberta al canvi i a la transformació. Massot afegeix que els models oposats d'aculturació, on la identificació cultural s'entén com un procés lineal entre dos cultures, s'estan superant per altres més dinàmics i flexibles on qualsevol persona pot adquirir competències culturals en diferents cultures mantenint els trets de la pròpia. Per últim, fa referència al model de múltiple pertinença i afirma que el procés d'integrar-se en un nou grup representa la pèrdua d'alguns trets, la transformació d'uns altres i la conservació de part de la identitat d'origen.

Maalouf i Sen (1999 i 2007, citats per Roca Caparà, 2013), assenyalen que les identitats són plurals, dinàmiques, diverses i canviant, i arrel d'aquestes afirmacions Roca i Caparà (2013) proposa el concepte de flexibilitat identitària, el qual permet que els joves gaudeixin d'una acomodació cultural que facilita la inclusió social i que s'identifiquin i es vinculin amb elements de la cultura d'origen i de la cultura receptora, segons la situació i el context de cada moment. Un procés, però, carregat de contradiccions internes i dificultats externes. Aquests joves construeixen aquesta identitat gràcies a l'aprenentatge, la resistència i el procés d'adaptació que han de superar.

1.3. Els fills de la immigració

Segons Pyke i Lee (2001) la classe social i el pes que exerceix el racisme sobre els grups minoritaris, juntament amb els estereotips i les percepcions de la societat, condicionen els significats de la identitat, i és per aquests motius que en moltes ocasions el reflex que els joves veuen de si mateixos no sempre és positiu i els genera vulnerabilitat personal.

Per Roca i Caparà (2013) la imatge dels joves fills i filles de progenitors immigrants s'ha anat modificant durant el temps, i el que abans es relacionava amb el fracàs escolar, els problemes d'adaptació, i la teoria del dèficit, ara s'associa al reconeixement d'habilitats d'adaptació, a l'acomodació i la integració social i cultural d'aquests. Per l'autora aquesta evolució ha estat generada pel contacte cultural que sorgeix d'aquests moviments migratoris, i que com a conseqüència produeix canvis tant en les persones migrades com també en la societat que els rep. Tanmateix, també destaca que la condició social que tenen els progenitors es transmet als fills i filles i que per tant, es categoritza a aquests joves com a subjectes en situació de vulnerabilitat. Davant d'aquest fet, critica que són poques les vegades en que es qüestionen les condicions estructurals de la societat i que les dificultats relacionades amb la integració dels joves recauen únicament en les seves famílies.

El fet que el procés de construcció de la identitat sigui complex i pugui comportar fortes contradiccions i ambigüitats personals, fa que en ocasions es generi l'element de plasticitat que permet sumar trets de la cultura familiar i de la cultura de la societat on estableixen relacions i vivències. Això els pot portar a no identificar-se plenament amb cap cultura, però per contra, els facilita la obtenció de capacitats per adaptar-se i acomodar-se en una o en altra segons les necessitats i el context. Els joves no reneguen de l'origen ètnic ni de la societat on creixen i es desenvolupen com a persones, amb la qual cosa estableixen un sentiment de pertinença i arrelament positiu que no sempre es correspon amb una resposta social o institucional inclusiva. No són ni com els pares ni com els joves de la societat d'acollida, sinó la suma dels uns i dels altres.

2. Metodologia

2.1. Objectiu

Aquesta recerca té com a objectiu conèixer quines categories intervenen en la construcció de la identitat dels adolescents residents a Catalunya amb progenitors d'origen estranger, i comprovar les similituds i diferències entre aquells que han nascut a Catalunya i aquells que han arribat abans de l'etapa de l'adolescència.

D'aquesta manera podrem observar si l'origen apareix entre les seves definicions de manera explícita, i quins són els elements que fan referència a aquest origen, per exemple la menció del país on van néixer els progenitors, o bé altres aspectes culturals o religiosos.

2.2. Mostra

La mostra d'aquesta recerca pren com a participants a adolescents i joves residents a Catalunya amb progenitors d'origen estranger. S'han obtingut un total de 99 enquestes, de les quals 6 han estat descartades per respostes no corresponents a les preguntes. El total de les enquestes vàlides ha quedat dividit en quatre grups: en funció del seu lloc de naixement, nascuts a Catalunya o nascuts fora de Catalunya, i en funció del sexe, noi o noia. La mostra d'aquesta recerca és discrecional, es busca unes característiques concretes en les persones com és l'origen estranger dels progenitors d'aquestes. El 80,6%(75) de les persones enquestades són adolescents que resideixen al municipi de Figueres, i el 19,4%(18) restant són adolescents que resideixen a diferents municipis de Catalunya trobats a partir de subjectes que comparteixen les característiques en les que es centra la recerca.

2.3. Instrument de recollida de dades

L'instrument utilitzat per la recollida de dades d'aquesta recerca ha estat l'enquesta. Les enquestes mostraven un únic model de qüestionari pels quatre grups analitzats, on les preguntes formulades quedaven repartides en dues parts. Una primera part on es preguntava per l'edat del subjecte i acte seguit apareixia la següent frase: *Jo sóc...* i que

les persones enquestades havien de respondre amb un màxim de dotze respostes. Cal explicar que la tècnica del *jo sóc* fa referència a l'autoconcepte i a l'experiència de la individualitat, i té com a objectiu descobrir com es veu un mateix segons la societat en la que es viu. I una segona part amb dos o tres preguntes en funció de la resposta a la primera pregunta: el lloc de naixement de la persona enquestada, l'edat de la persona en el moment d'arribada a Catalunya, pregunta que només havien de respondre en cas d'haver nascut fora de Catalunya, i els països d'origen dels seus progenitors.

Les enquestes distribuïdes eren anònimes per tal de facilitar que les respostes no estiguessin condicionades per cap raó.

2.4. Procediment

Les enquestes elaborades van ser repartides entre dos principals grups: un primer grup que el composaven un total de quatre instituts de la ciutat de Figueres en que les corresponents tutores de cada curs van repartir l'enquesta, i un segon grup de coneguts que parteix amb les característiques concretes buscades per la recerca i que ens van anar indicant d'altres persones amb les mateixes característiques. Aquest segon grup s'inicia a la ciutat de Girona i s'obtenen resultats de persones que resideixen a diferents municipis de Catalunya.

2.5. Dades de les persones enquestades

Dels resultats de les persones enquestades en la següent recerca obtenim les següents dades:

El 45,2% (42) del les persones enquestades són nois i el 54,8% (51) noies. El 48,4% (45) de les persones enquestades són nascudes fora d'Espanya i el 51,6% (48) són nascudes a Espanya. La mitjana d'edat total dels enquestats és de 16 anys, amb una diferència d'1,366 anys entre el grup nascut a Espanya (15,616) i el grup nascut fora d'Espanya (16,982), i una diferència d'1,169 anys entre el grup de nois (15,714) i el grup de noies (16,883).

Pel que fa als països d'origen dels progenitors la mostra ha quedat representada en un total de 19 països, dels quals 10 són països llatinoamericans, 4 africans, 4 europeus i 1

asiàtic. L'origen dels progenitors de les persones enquestades ha estat d'un 53% de països africans, on destaca amb un 42% del total de la mostra el Marroc, un 31% procedeix de països llatinoamericans, un 12% de països europeus, i per últim un 4% de països asiàtics, en concret de la Xina.

3. Resultats

Les dades obtingudes a partir dels resultats de les enquestes són dades primàries ja que encara no han estat interpretades per ningú. Per la seva interpretació s'opta en una primera part per un anàlisi quantitatiu, és a dir, les paraules que han estat més repetides componen les categories que posteriorment seran analitzades, i en una segona part per l'anàlisi qualitatiu de les categories obtingudes. La freqüència mínima per considerar una paraula o concepte com a categoria pròpia ha estat la repetició de com a mínim cinc vegades aquesta. Les paraules restants, quan ha estat possible, s'han agrupat de manera que consolidessin altres categories. Un total de setze paraules han quedat descartades per poca freqüència i la no possibilitat de categoritzar-les.

3.1. Anàlisi dels resultats

S'han agrupat els resultats de les enquestes en un total de dotze categories: característiques de personalitat positives, característiques de personalitat negatives, característiques físiques (majoritàriament positives), futur professional, identitat mixta, ideologia política, jo/nom, país d'acollida dels progenitors, país d'origen dels progenitors, persona, religió i rol familiar.

L'anàlisi de dades es detalla a continuació a través de quatre taules corresponents als quatre grups de la mostra. En aquestes taules es presenten els resultats que han obtingut una freqüència mínima de cinc ocasions, independentment de l'agrupació en categories. Per exemple, la paraula *marroquí* es presenta de manera independent tot i tenir cabuda en la categoria *país d'origen dels progenitors*. Seguidament s'han elaborat diferents gràfiques que fan referència les freqüències de les dotze categories d'agrupació.

A continuació es presenten els resultats de les persones amb progenitors d'origen estranger nascudes a Catalunya. Taula 1.

Respostes de les persones amb progenitors d'origen estranger nascudes a Catalunya					
Caract. Personalitat Positives 74	Amable 11	Amigable 8	Marroquí/na 7	Graciós/a 5	Rol familiar 5
Caract. Personalitat Negatives 28	Persona 10	Creatiu/va 8	Guapo/a 7	Sensible 5	Acollida progenitors 5
Caract. Físiques (maj. positives) 22	Religió 10	Feliç 8	Alegre 6	Sociable 5	
Identitat mixta 14	Responsable 9	Alt/a 8	Respectuós/a 6	Treballador/a 5	
Divertit/da 12	Noia 9	Moreno/a 8	Empàtic/a 5	Vago/a 5	
Simpàtic/a 12	Musulmà/na 9	Futur professional 8	Baix/a 5	Familiar 5	

Taula 1. Resultats per freqüència de les persones amb progenitors estrangers nascudes a Catalunya.

D'aquest primer grup obtenim un total de 48 (51,6%) enquestes, d'aquestes 19 (39,6%) són enquestes respostes per nois i 29 (60,4%) per noies. La mitjana d'edat del total del grup és de 15,6 anys, amb una mitjana de 15,6 anys els nois i 15,5 anys les noies.

Pel que fa a l'origen dels progenitors apareixen un total de dotze països, entre els quals destaca el Marroc amb un 51,7% del total de les respostes. D'aquesta manera un 71,4% dels progenitors de les persones nascudes a Catalunya provenen de països africans, un 14,3% de països llatinoamericans i un 14,3% de països europeus. Cal destacar que entre aquests països europeus apareix Catalunya ja que en alguns casos les persones enquestades tenen mare o pare catalans. Dels resultats obtinguts observem com les

característiques de personalitat positives destaquen amb diferència sobre la resta de categories i paraules.

A aquesta categoria caldria afegir les diferents paraules que fan referència al mateix concepte però que es mostren de manera independent per l'alta freqüència que han obtingut de les respostes dels enquestats. Paraules com *divertit*, *simpàtic*, *amable*, *responsable*, *amigable*, *creatiu*... farien augmentar encara més aquesta primera categoria.

En segon lloc trobem les característiques de personalitat negatives a les que caldria afegir la paraula *vago* que apareix de manera independent amb una freqüència de cinc.

Seguidament trobem les característiques físiques, majoritàriament positives, i a les que caldria afegir paraules com *alt*, *moreno*, *guapo* i *baix*, i que farien augmentar la categoria de tal manera que aquesta apareixeria en segon lloc avançant a les característiques de personalitat negatives.

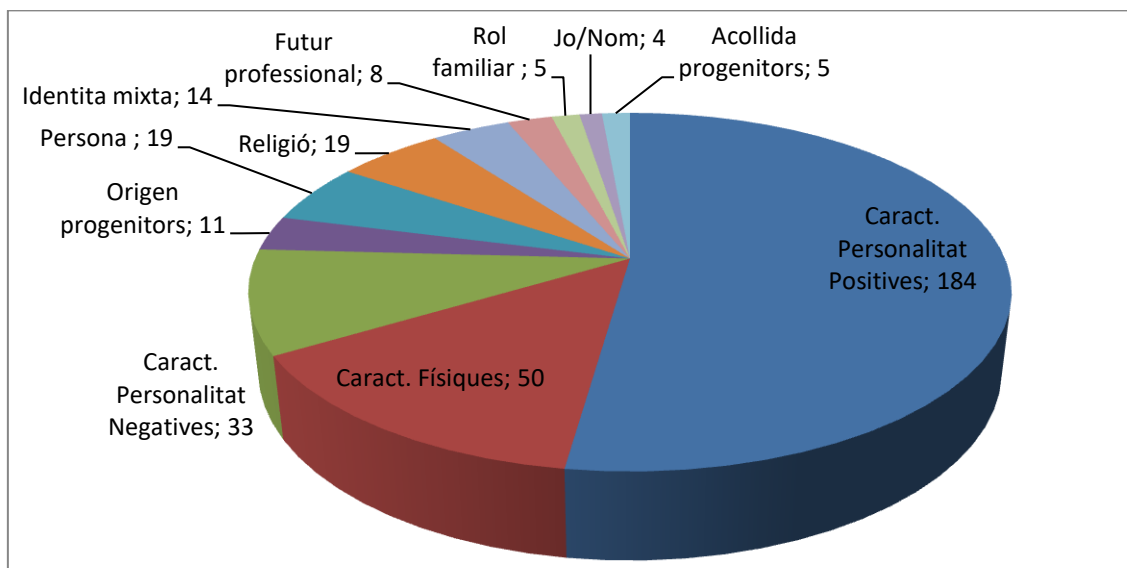
En quart lloc apareix la categoria d'identitat mixta, que fa referència a respostes dels enquestats en les que han mencionat tant al país d'origen dels progenitors com al país d'acollida d'aquests, o expressions com *catalana francesa*, *catalana mig africana* o *catalana amb arrels del Senegal*, demostrant així un sentiment de doble pertinença o, com hem anomenat a la categoria, d'identitat mixta o múltiple identitat. Les tres paraules que trobem a continuació són, *divertit*, *simpàtic* i *amable*, i corresponen a la categoria de característiques de personalitat positiva que ja hem afegit abans.

Les següents categories que trobem són les de religió i persona, totes dues amb una freqüència de deu. En aquestes categories queden recollides paraules com *creient*, *cristià*, *religiós* o *adult*, *nen*, *persona*. Es poden afegir dues paraules que apareixen, amb freqüència de nou, de manera independent a cada una de les categories, *musulmà/na* a la categoria de religió, i *noia* a la categoria de persona. Totes dues categories continuarien estant empatades i passarien a ocupar la quarta i cinquena posició de la classificació general per categories.

A continuació apareix la categoria de futur professional a la que no podem afegir cap altra paraula independent i que agrupa paraules com *arquitecte*, *informàtic* o *dentista*.

La següent paraula que trobem i podem agrupar és *marroquí/na*, aquesta correspon a la categoria de país d'origen dels progenitors que no apareix en la taula per la seva baixa freqüència, quatre, però que amb la suma de marroquí/na passaria a la setena posició de les categories generals, per davant de futur professional, rol familiar, i país d'acollida dels progenitors, aquestes dues últimes amb freqüències de cinc, el mínim per aparèixer en la taula. La categoria de rol familiar agrupa paraules com *filla gran*, *germà* o *bessona*, i la categoria de país d'acollida paraules com *català*, *espanyol* o *de figueres*.

D'aquesta manera el valor de les categories generals quedarien representades amb el següent gràfic 1:

Gràfic 1. Contribució de cada valor al total de les respostes obtingudes pel grup de nascuts a Catalunya.

A continuació es presenten els resultats de les persones amb progenitors d'origen estranger nascudes fora de Catalunya. Taula 2.

Respostes de les persones amb progenitors d'origen estranger nascudes fora de Catalunya					
Caract. Personalitat Positius 80	Simpàtic/a	Estudiant	Marroquí/na	Amigable	Carinyosa
	10	8	6	5	5
Caract. Personalitat Negatius 10	Persona	Alt/a	Empàtica	Creatiu/va	
	10	8	6	5	

20					
Origen progenitors 18	Amable 9	Tímida 8	Treballador/a 6	Moreno/a 5	
Caract. Físiques 15	Futur professional 9	Identitat mixta 8	Jo/Nom 6	Guapo/a 5	
Divertit/da 11	Respectuós/a 9	Familiar 7	Musulmà/na 5 (+3 Religió)	Intel·ligent 5	
Rol familiar 11	Esportista 9	Feliç 6	Futbolista 5	Prim/a 5	

Taula 2. Resultats per freqüència de les persones amb progenitors estrangers nascudes fora de Catalunya.

D'aquest segon grup obtenim un total de 45 (49,4%) enquestes, d'aquestes 23 (51%) són enquestes que han respost nois i 22 (49%) que han respost noies. La mitjana d'edat del total del grup és de 17 anys, amb una mitjana de 15,8 anys els nois i de 18 anys les noies. La mitjana d'edat en que les persones nascudes fora d'Espanya arriben al país és de 7,6 anys.

Pel que fa als països on han nascut les persones que componen aquest grup, un 53,4% ha nascut en països llatinoamericans, entre els quals destaquen Hondures (7), Colòmbia (5) o Rep. Dominicana (3), un 31,1% ha nascut en països africans, on destaca el Marroc (13), un 11,1% ha nascut en països asiàtics, en concret a la Xina (5), i un 4,4% ha nascut en països europeus (2).

Si ens fixem en l'origen dels progenitors d'aquest grup apareixen un total de catorze països, entre els quals torna a destacar el Marroc amb un 28,9% del total de les respostes. D'aquesta manera un 51,1% dels progenitors de les persones nascudes fora de Catalunya provenen de països llatinoamericans, un 31,1% de països africans, un 8,9% de països asiàtics i un 8,9% de països europeus. Cal destacar que entre aquests països

europaus apareix Catalunya ja que en alguns casos les persones enquestades tenen mare o pare catalans.

Dels resultats obtinguts tornem a observar com les característiques de personalitat positives destaquen amb diferència sobre la resta de categories i paraules. Aquesta diferència encara augmenta més quan afegim paraules que apareixen de manera independent per la seva alta freqüència però que fan referència a la mateixa categoria com ara: *divertit/da*, *simpàtic/a*, *amable*, *respectuós/a*...

En segon lloc trobem la categoria de característiques de personalitat negatives, a la que no podem afegir cap altra paraula amb una freqüència de com a mínim cinc.

Seguidament trobem la categoria de país d'origen dels progenitors, i a la que caldria afegir la paraula *marroquí/na* que apareix de manera independent amb una freqüència de sis.

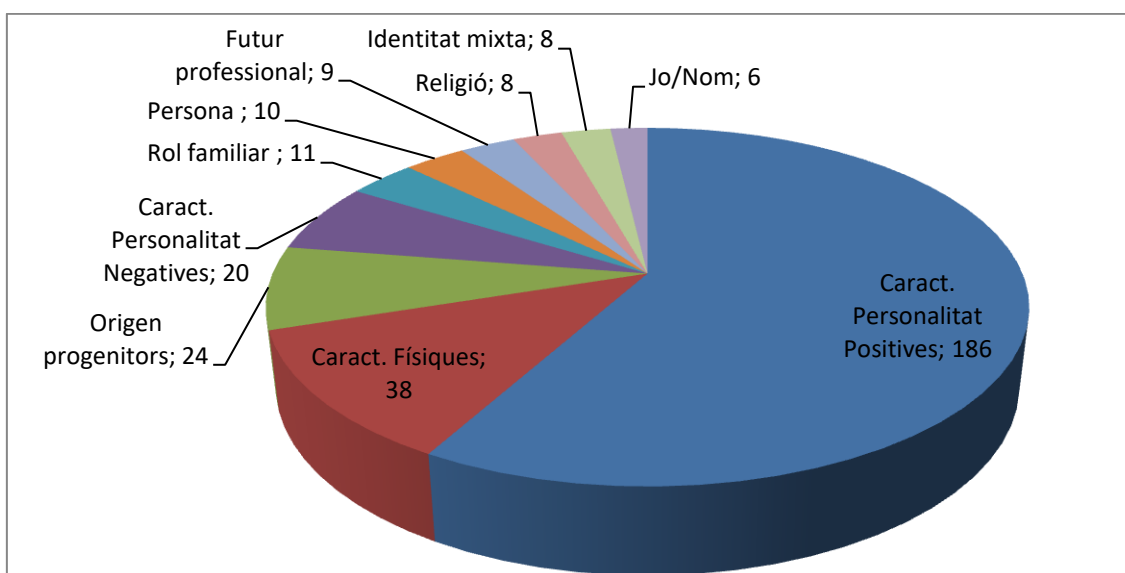
En quart lloc apareixen les característiques físiques, majoritàriament positives, i a les que hauríem d'afegir paraules com *alt/a*, *moreno/a*, *guapo/a*, *prim/a*, i que farien augmentar la categoria fins avançar a la segona posició, passant per davant de les característiques de personalitat negatives i del país d'origen dels progenitors.

A continuació trobem la primera paraula de manera independent, *divertit/da*, que com ja hem dit abans fa referència a les característiques de personalitat positives. Les següents paraules que trobem fins arribar a la tretzena paraula fan referència a les característiques de personalitat positives. Aquesta tretzena paraula és *alt/a*, que ja hem afegit prèviament a la categoria de característiques físiques, majoritàriament positives, tot i així abans d'arribar a aquesta posició trobem tres categories generals, a les quals no podem afegir cap paraula de taula, rol familiar, persona, i futur professional, i que apareixen amb una diferència de freqüència d'un entre elles, onze, deu, nou. Cal dir que pel que fa la categoria de persona, no hem afegit la paraula *noia* per no tenir la freqüència mínima per aparèixer en la taula, però si que es tindrà en compte per la comparativa de les categories generals segons l'ordre d'importància.

A continuació trobem la categoria d'identitat mixta, amb una freqüència de vuit. I tot seguit la categoria Jo/Nom, que no apareix entre els resultats de les persones nascudes a Catalunya i que agrupa paraules com el nom propi de les persones participants, o respostes com *jo, jo mateixa o la persona que vull ser*.

La següent paraula que trobem és *musulmà/na*, que fa referència a la categoria de religió, i que en aquests resultats no té prou freqüència per aparèixer en la taula, tot i així es tindrà en compte pel posterior recompte de les categories i la seva classificació per ordre d'importància segons les respostes dels enquestats.

Així doncs, el valor de les categories generals del grup de persones amb progenitors d'origen estranger nascudes fora de Catalunya quedarien representades amb el gràfic 2.

Gràfic 2. Contribució de cada valor al total de les respostes obtingudes pel grup de nascudes fora de Catalunya.

Una vegada obtinguts els resultats corresponents a cada grup analitzat, procedim al següent anàlisi comparatiu entre categories generals amb les paraules amb una alta freqüència ja afegides a les seves corresponents categories. L'única excepció no comentada anteriorment apareix a la categoria de religió en el cas de les persones nascudes fora de Catalunya, on afegim la paraula *noia* amb una freqüència de quatre.

La següent Taula 3 ens mostra els resultats definitius de freqüència per categoria així com també l'ordre segons la importància que tenen aquestes per cada grup.

Persones nascudes a Catalunya	Freq.	Persones nascudes fora de Catalunya	Freq.
1. Caract. de personalitat positives	184	1. Caract. de personalitat positives	186
2. Caract. Físiques	50	2. Caract. Físiques	38
3. Caract. de personalitat negatives	33	3. País d'origen dels progenitors	24
4. Persona	19	4. Caract. de personalitat negatives	20
5. Religió	19	5. Persona	10+4
6. Identitat mixta	14	6. Rol familiar	11
7. País d'origen dels progenitors	11	7. Futur professional	9
8. Futur professional	8	8. Identitat mixta	8
9. País d'acollida dels progenitors	5	9. Religió	5+3
10. Rol familiar	5	10. Jo/Nom	6
11. Jo/Nom	4	11. País d'acollida dels progenitors	4
12. Ideologia política	2	12. Ideologia política	4

Taula 3. Comparativa de les categories generals per ordre d'importància segons la seva freqüència final.

Com podem observar tots dos grups es defineixen en primer lloc amb característiques de personalitat positives, amb una freqüència similar, i amb una gran diferència respecte a la segona categoria que apareix, les característiques físiques. En tots dos casos aquesta torna a ser la mateixa, i la diferència de freqüència sobre les següents categories continua sent important tot i que no tant com respecte a la primera.

Així doncs, podem dir que pel que fa a les categories de característiques de personalitat positives i característiques físiques no hi ha diferències entre els grups ja que totes dues utilitzen les mateixes i en el mateix ordre d'importància.

Ara bé, és en la tercera categoria on trobem la primera diferència entre tots dos grups. Pel que fa al grup nascut a Catalunya, en tercer lloc situen les característiques de personalitat negatives, seguides de les categories de religió i persona empatades amb la mateixa freqüència, dinou. En el cas del grup nascut fora de Catalunya, tot i que també apareixen les categories de característiques de personalitat negatives i de persona entre la tercera i sisena posició, és la categoria de país d'origen dels progenitors la que ocupa la tercera posició. Cal destacar que aquesta categoria no apareix entre el grup dels nascuts a Catalunya fins la sisena posició, i que per davant seu es troben les categories de característiques de personalitat negatives, de religió i de persona que ja hem esmentat abans, i també la categoria d'identitat mixta que en el cas del grup de nascuts fora de Catalunya no apareix fins la vuitena posició. És important remarcar també la diferència de freqüència amb la que el país d'origen dels progenitors apareix en cada un dels grups, ja que en el grup de nascuts a Catalunya apareix amb una freqüència d'onze i en el de nascuts fora de Catalunya amb una freqüència de vint-i-quatre, més del doble.

Com ja hem comentat, la categoria de persona és de les següents que apareix en totes dues classificacions, amb poques diferències pel que fa a la posició que ocupen entre nascuts a Catalunya i nascuts fora de Catalunya, quarta i cinquena posició respectivament, i amb unes freqüències amb una diferència de cinc, major pel primer grup.

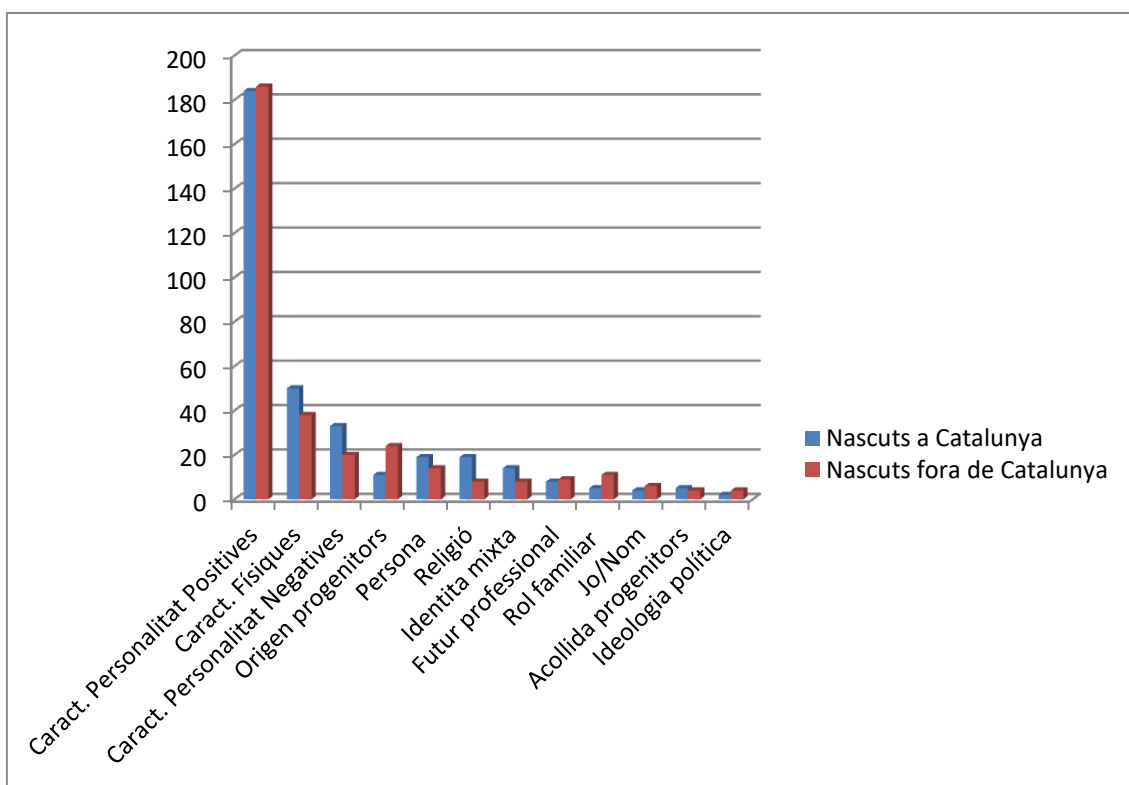
Pel que fa a la categoria de religió, en el cas del grup de nascuts fora de Catalunya aquesta no apareix fins la novena posició, i amb una gran diferència pel que fa a la freqüència en comparació al grup de nascuts a Catalunya, vuit en el cas dels nascuts fora de Catalunya i dinou en el cas dels nascuts a Catalunya.

La següent categoria que trobem amb una freqüència superior a deu és la de rol familiar, tot i que aquesta només té una alta freqüència en el grup dels nascuts fora de Catalunya, ja que si ens fixem en el grup de nascuts a Catalunya la freqüència d'aquesta representa la meitat del que havíem vist en l'altre grup.

Com ja hem esmentat abans, la categoria d'identitat mixta apareix en sisena posició en el cas dels nascuts a Catalunya mentre que en el grup de nascuts fora de Catalunya apareix en vuitena posició i amb una diferència de gairebé la meitat de freqüència.

A continuació trobem la categoria de futur professional, amb una freqüència similar i ocupant la mateixa posició en tots dos grups. Les tres darreres categories són similars en tots dos grups, Jo/Nom, amb freqüències de quatre i sis, país d'acollida dels progenitors, amb freqüències de cinc i quatre, i en última posició ideologia política amb unes freqüències de dos i quatre.

A continuació podem observar el següent gràfic 3 corresponent a la comparativa per freqüències de les categories dels dos grups, i que ens permeten observar la influència de cada categoria segons l'ús que han fet els dos grups a l'hora de definir-se.

Gràfic 3. Comparativa de categories per freqüències entre persones nascudes a Catalunya i persones nascudes fora de Catalunya.

Tot seguit es presenten els resultats dels nois amb progenitors d'origen estranger. En aquesta taula 4 no s'ha tingut en compte si els participants han nascut a Catalunya o fora de Catalunya.

Respostes per freqüència del grup de nois amb progenitors d'origen estranger.				
Caract. Personalitat Positius 60	Guapo 8	Esportista 7	Rol familiar 6	Baix 6
Caract. Físiques (maj. positives) 20	Identitat mixta 8	Amigable 7	Estudiant 6	Ràpid 6
Caract. Personalitat Negatius 16	Origen progenitors 7	Futbolista 7	Familiar 6	Graciós 6
Persona 10	Marroquí 7	Sociable 7	Feliç 6	Treballador 5
Divertit 9	Amable 7	Tranquil 7	Alt 6	Jo/Nom 5
Moreno 8	Respectuós 7	Simpatíc 7	Musulmà 6 (+ 4 Religió)	Responsable 5

Taula 4. Resultats per freqüència del grup de nois amb progenitors d'origen estranger.

D'aquest tercer grup obtenim un total de 42 (45%) enquestes, d'aquestes 19 (45,2%) són enquestes respostes per nois nascuts a Catalunya i 23 (54,8%) per nois nascuts fora de Catalunya. La mitjana d'edat del grup nascut a Catalunya és de 15,6 anys i la del grup nascut fora de Catalunya és de 15,8 anys.

Pel que fa a l'origen dels progenitors apareixen un total de dotze països, entre els quals destaca el Marroc amb un 51,2% del total de les respostes. Cal afegir que entre aquests països apareix Catalunya ja que en alguns casos les persones enquestades tenen mare o pare catalans.

Dels resultats obtinguts en aquest tercer grup, veiem com les característiques de personalitat positives continuen destacant amb diferència per sobre de la resta de categories i paraules. Com ja succeeix en els anteriors grups, la majoria de paraules que apareixen de manera independent amb una alta freqüència tornen a fer referència a aquesta primera categoria. Així doncs caldria afegir encara quinze paraules més, *com divertit, simpàtic, amable, respectuós...*, que farien augmentar encara més la freqüència d'aquesta primera categoria.

En segon lloc trobem les característiques físiques, majoritàriament positives, a les que cal afegir paraules com *moreno, guapo, alt, baix i ràpid*, que apareixen de manera independent ja que totes tenen freqüències superiors a cinc, i que farien augmentar encara més la freqüència total de la categoria, marcant una diferència important entre aquesta i la següent categoria, les característiques de personalitat negatives, però sense arribar a l'alta freqüència amb la que apareix la categoria anterior de característiques de personalitat positives.

Seguidament es situen les característiques de personalitat negatives, a les que no podem afegir cap paraula més de la taula ja que no apareixen paraules que facin referència a aquesta categoria amb la freqüència mínima necessària.

La següent categoria que trobem és la de persona, amb una freqüència de deu, a la que no podem afegir cap paraula més de la taula amb freqüència mínima de cinc.

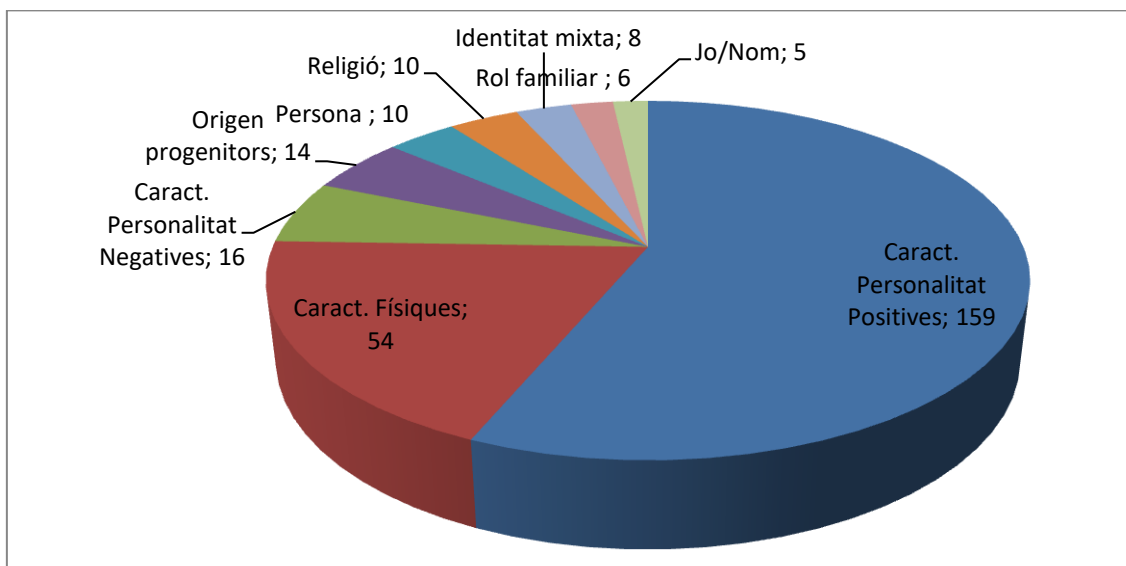
Tot seguit apareixen tres paraules que fan referència a les característiques de personalitat positives i a les característiques físiques, fins arribar a la següent categoria general, la identitat mixta, amb una freqüència de vuit. A continuació trobem la categoria del país d'origen dels progenitors, aquesta apareix amb una freqüència de set i li hem d'afegir la següent paraula que trobem amb la mateixa freqüència, *marroquí*.

La següent categoria que trobem, amb una freqüència de sis, és la de rol familiar, sense poder afegir-li cap altre paraula amb freqüència suficient. A continuació trobem la paraula *musulmà*, que fa referència a la categoria de religió tot i que aquesta no apareix en la taula per tenir una freqüència de quatre, menor de cinc. Tot i així sumem la categoria religió a la paraula musulmà per obtenir un resultat definitiu, i aquest situa a la

categoria en quarta posició pel que fa a la classificació de les categories generals, empatada amb la categoria de persona.

Per últim trobem la categoria de Jo/Nom, amb una freqüència de cinc i compartint freqüència amb altres paraules que ja han estat afegides en altres categories. Cal destacar d'aquesta taula que és la que obté menys paraules amb freqüència mínima per tenir en compte.

D'aquesta manera el valor de les categories generals del grup de nois amb progenitors d'origen estranger quedarien representades amb el següent gràfic 4.

Gràfic 4. Contribució de cada valor al total de les respostes obtingudes pel grup de nois amb progenitors d'origen estranger.

A continuació es presenten els resultats obtinguts del grup de noies amb progenitors estrangers, independentment de si han nascut a Catalunya o fora de Catalunya.

Resultats per freqüència del grup de noies amb progenitors d'origen estranger					
Caract. Personalitat Positius	Divertida	Persona	Respectuosa	Marroquina 6	Esportista
94	14	10	8		6

Caract. Personalitat Negatius 32	Amable 13	Tímida 10	Feliç 8	Treballadora 6	Ideologia política 5
Caract. Físiques (maj. positives) 22	Futur professional 13	Alta 10	Musulmana 8	Amigable 6	Jo/Nom 5
Origen progenitors 15	Noia 13	Religió 9	Alegre 7	Carinyosa 6	Morena 5
Simpàtica 15	Creativa 11	Empàtica 9	Acollida progenitors 6	Sincera 6	
Identitat mixta 14	Rol Familiar 10	Responsable 8	Sensible 6	Familiar 6	

Taula 5. Resultats per freqüència del grup de noies amb progenitors d'origen estranger.

D'aquest quart grup obtenim un total de 51 (55%) enquestes, d'aquestes 29 (56,8%) són enquestes respostes per noies nascudes a Catalunya i 22 (43,2%) per noies nascudes fora de Catalunya. La mitjana d'edat del grup nascut a Catalunya és de 15,6 anys i la del grup nascut fora de Catalunya és de 18 anys.

Pel que fa a l'origen dels progenitors apareixen un total setze països, entre els quals torna a destacar el Marroc amb un 34% del total de les respostes. Cal afegir que entre aquests països apareix Catalunya ja que en alguns casos les persones enquestades tenen mare o pare catalans.

Dels resultats obtinguts en aquest quart grup, tornem a veure com les característiques de personalitat positives destaquen amb diferència sobre la resta de categories i paraules, i és important remarcar la gran diferència, amb una freqüència de dos cents vint-i-sis.

Observem com la majoria de paraules que apareixen de manera independent fan referència a aquesta categoria, *simpàtica, divertida, amable...*

En segon lloc apareixen les característiques de personalitat negatives, a les que no podem afegir cap paraula de la taula amb freqüència suficient. Tot i així aquesta categoria queda avançada per la categoria de característiques físiques, majoritàriament positives, que apareix amb una freqüència de vint-i-dos, però a la que cal afegir les paraules *alta i morena*, que fan augmentar la categoria amb una freqüència final de trenta set fins arribar a la segona posició.

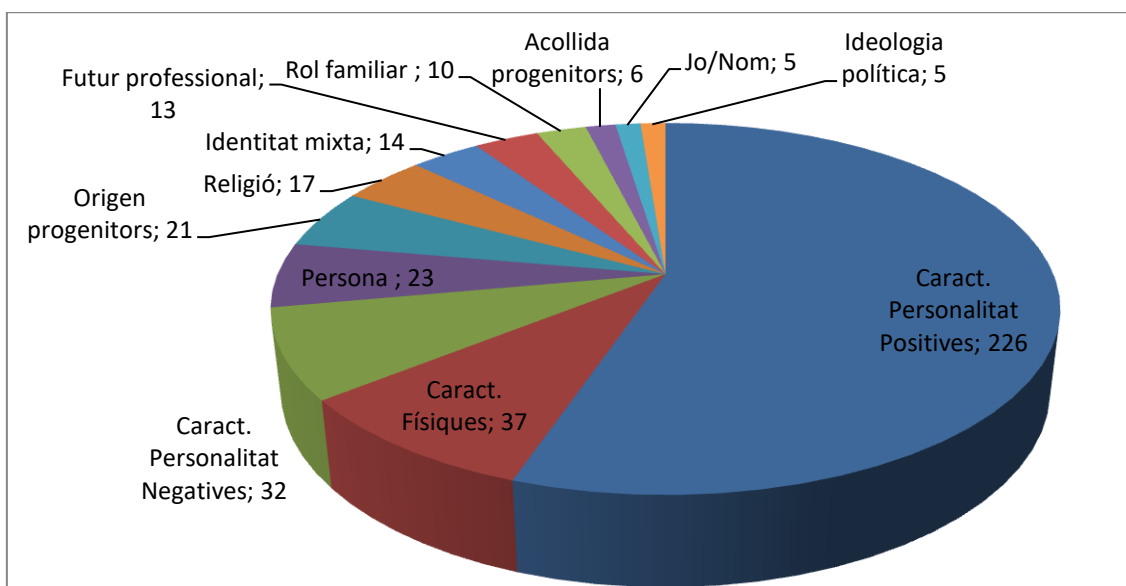
Seguidament trobem el país d'origen dels progenitors, i a la que hem d'afegir la paraula *marroquina*, tot i que la suma final de freqüències no fa variar la seva posició en la classificació final. Tot seguit apareix la primera paraula de manera independent, *simpàtica*, que fa referència a la categoria de característiques e la personalitat positiva i que ja hem afegit abans.

A continuació apareix la categoria d'identitat mixta, amb una freqüència de catorze, i seguidament la categoria de futur professional amb una freqüència de tretze. Amb la mateixa freqüència apareix la paraula *noia*, que fa referència a la categoria de persona i que fa augmentar la freqüència d'aquesta de tal manera que la situa en quarta posició de la classificació final.

Les següents categories de la taula són la de rol familiar, a la que no podem afegir cap altra paraula, i la de religió, a la que hem d'afegir la paraula *musulmana*, amb una freqüència de vuit, i que fa augmentar a la categoria fins la sisena posició de la classificació final.

Per últim trobem les categories de país d'acollida del progenitors, d'ideologia política i de Jo/Nom, les dues últimes amb una freqüència final de cinc, i l'anterior amb una freqüència de sis. En cap de les tres categories podem afegir paraules independent amb una freqüència suficient.

Així doncs, el valor de les categories generals del grup de noies amb progenitors d'origen estranger quedarien representades amb el següent gràfic 5.

Gràfic 5. Contribució de cada valor al total de les respostes obtingudes pel grup de noies amb progenitors d'origen estranger.

Una vegada obtinguts els resultats corresponents d'aquests dos grups, procedim al següent anàlisi comparatiu entre categories generals. L'única excepció a comentar apareix a la categoria de persona del grup dels nois, a la qual afegim la paraula *noi*, que per la seva baixa freqüència no apareixia en la taula de resultats.

La taula 6 ens mostra els resultats definitius de freqüència per categoria així com també l'ordre segons la importància que tenen aquestes pel grup de nois i el grup de noies.

Nois amb progenitors d'origen estranger	Freq.	Noies amb progenitors d'origen estranger	Freq.
1. Caract. de personalitat positives	159	1. Caract. de personalitat positives	226
2. Caract. Físiques	54	2. Caract. Físiques	37
3. Caract. de personalitat negatives	16	3. Caract. de personalitat negatives	32
4. País d'origen dels progenitors	14	4. Persona	23
5. Persona	10+3	5. País d'origen dels progenitors	21
6. Religió	10	6. Religió	17

7. Identitat mixta	8	7. Identitat mixta	14
8. Rol familiar	6	8. Futur professional	13
9. Jo/Nom	5	9. Rol familiar	10
10. Futur professional	4	10. País d'acollida dels progenitors	6
11. País d'acollida dels progenitors	3	11. Jo/Nom	5
12. Ideologia política	1	12. Ideologia política	5

Taula 6. Comparativa de les categories generals per ordre d'importància segons la seva freqüència final del grup de nois i de noies.

Com podem veure les tres primeres categories dels dos grups són les mateixes i amb el mateix ordre d'importància, característiques de personalitat negatives, característiques físiques i característiques de personalitat negatives. Ara bé, les freqüències amb les que apareixen són molt diferents en els tres casos. Tant en la categoria de característiques de personalitat positives com en la de personalitat negatives, les freqüències que apareixen en el grup de les noies són clarament superiors en comparació amb el del grup dels nois. En la categoria de característiques físiques tornem a veure com hi ha una gran diferència pel que fa a les freqüències tot i que en aquest cas la freqüència superior és la del grup dels nois.

Tot seguit trobem les mateixes dues categories en tots dos grups, tot i que amb ordre invers i amb unes freqüències que presenten una diferència considerable. Aquestes dues categories són la de persona i la de país d'origen dels progenitors. En el cas del grup dels nois el país d'origen dels progenitors apareix en quarta posició, amb una freqüència de catorze, i la categoria de persona en cinquena posició, amb una freqüència de tretze. Cal tenir en compte que en aquesta categoria de persona hem afegit la paraula *noi*, tot i que aquesta no arribava al mínim de freqüència per aparèixer en la primera taula d'anàlisi però que amb un recompte final considerem ens aporta suficient informació per afegir-la a la categoria corresponent. En el cas de les noies, la categoria de persona

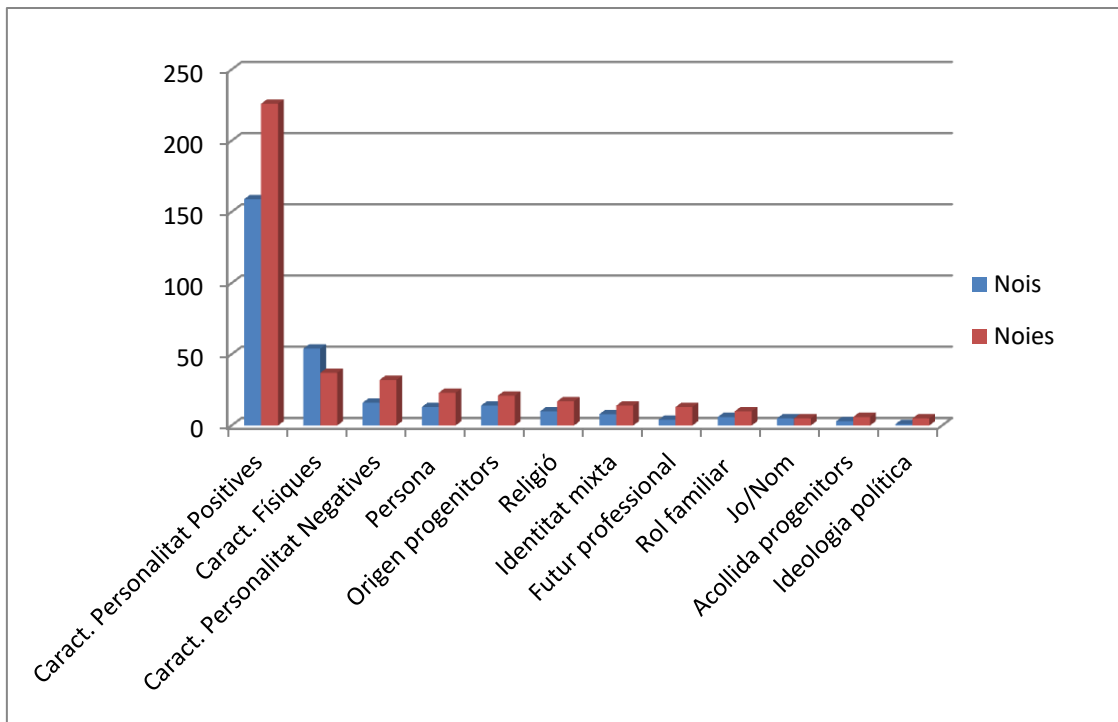
apareix en quarta posició, amb una freqüència de vint-i-tres, i la categoria del país d'origen dels progenitors en cinquena posició, amb una freqüència vint-i-u.

Les dues categories que trobem a continuació, religió i identitat mixta, segueixen sent les mateixes i apareixen amb el mateix ordre en totes dues classificacions finals, sisena i setena posició. Les freqüències amb les que apareixen tornen a ser superiors en el cas del grup de les noies, amb diferències de freqüència que arriben a set paraules.

A continuació l'ordre de les categories varia en alguna de les posicions, però en general mantenen un ordre d'importància similar. En el grup de les noies trobem en vuitena posició la categoria de futur professional, amb una freqüència de catorze, mentre que en el grup dels nois aquesta categoria no la trobem fins a dues posicions més avall, desena, i amb una freqüència que representa menys de la meitat del que representa en el grup de les noies. En el cas dels nois, la vuitena posició l'ocupa la categoria de rol familiar, novena en el cas de les noies, tot i que amb una freqüència força menor en comparació al grup de les noies.

Les següents categories són les de Jo/Nom, país d'acollida dels progenitors, i ideologia política. Totes tres categories tenen freqüències baixes en comparació a la resta de categories. En el cas dels nois Jo/Nom té una freqüència de cinc, exactament igual que en el grup de les noies, país d'acollida dels progenitors una freqüència de tres, pels sis amb els que apareix amb el grup de les noies, i ideologia política un, pels cinc amb la que apareix en el grup de les noies. En tots dos casos aquesta categoria és la que tanca les classificacions generals, tot i que en el cas de les noies queda empatada amb la categoria de Jo/Nom.

Així doncs podem observar el següent gràfic 6 corresponent a la comparativa per freqüències de les categories dels dos grups, nois i noies amb progenitors d'origen estranger.

Gràfic 6. Comparativa de categories per freqüències entre el grup de nois i el grup de noies.

4. Discussió

Si tenim en compte els resultats obtinguts de la recerca, observem com les primeres categories que trobem en les diferents taules són les mateixes i només tenen petites variacions amb l'ordre d'aparició. Així doncs, veiem com tots quatre grups es defineixen en primer lloc, amb gran diferència de les següents categories, amb paraules que tenen a veure amb les característiques de personalitat positives, seguidament de paraules que fan referència a les característiques físiques, que en una gran majoria descriuen aspectes positius del seu físic. Entre aquestes primers posicions també apareix la categoria de característiques de la personalitat negatives, tot i que amb una menor freqüència.

D'aquest primer punt podem extreure la conclusió de que en general el grup d'adolescents enquestat gaudeix d'una autoestima elevada i sense diferències pel fet d'haver nascut a Catalunya o fora. Tot i així seria interessant observar les diferències amb un grup d'edats semblants amb progenitors autòctons, i comprovar si aquest és un fet compartit durant l'adolescència o en el que influeixen altres aspectes.

De totes maneres, en relació a l'objectiu d'aquesta recerca i al que els autors citats en el marc teòric fan referència, observem la importància que tenen el país d'origen dels progenitors dels grups analitzats i altres conceptes relacionats amb la identitat i amb la cultura d'aquests, com ara la religió, per la definició que fan els grups d'ells mateixos.

En tres dels quatre grups analitzats, el país d'origen dels progenitors apareix entre les cinc primeres posicions, fet a destacar si tenim en compte que les tres primeres categories són les mateixes en tots els grups, amb freqüències molt elevades, i que són categories que fan referència a factors molt rellevants durant l'adolescència, com per exemple l'autoestima. Així doncs, un dels punts en comú entre els quatre grups és la presència del país d'origen dels progenitors. Aparentment, sembla que queda més justificat en el cas dels nascuts fora de Catalunya, tot i portar en molts casos més de la meitat de la seva vida a Catalunya. Però el fenomen es repeteix en el grup dels nascuts a Catalunya, tot i que en aquest cas la posició que ocupa en la classificació general queda per sota de les cinc primeres.

En aquest punt cal destacar els resultats en relació a un altre dels conceptes explicats en el marc teòric d'aquesta recerca, la identitat flexible o mixta. Tal i com s'ha desenvolupat anteriorment, el país d'origen dels progenitors apareix en les quatre classificacions realitzades, però és interessant veure com en un dels grups, precisament el dels nascuts a Catalunya, apareix per davant d'aquesta la categoria d'identitat flexible. Cal tenir en compte que per poder comptabilitzar aquesta categoria, entre els resultats de les enquestes havien d'aparèixer el país d'origen dels progenitors i el país d'acollida d'aquests, fet que demostrava la flexibilitat del enquestat a l'hora de definir-se o tenir un sentiment de pertinença. En els casos en que només apareixien un dels dos països es comptabilitzaven a les categories corresponents, país d'origen dels progenitors o país d'acollida dels progenitors.

Així doncs, les persones nascudes fora de Catalunya posen èmfasi en el país d'origen dels progenitors i en el seu propi, però les persones nascudes a Catalunya destaquen aquesta identitat múltiple. És interessant veure com respecte a aquest concepte la freqüència del grup de les noies destaca per sobre de la dels nois.

Seguint aquest idea és interessant destacar com, en el cas dels nascuts fora de Catalunya, la categoria de la religió apareix per darrere de la categoria del país d'origen dels progenitors. En canvi, en el grup dels nascuts a Catalunya, passa al revés. D'aquí en podem extreure dues explicacions, la primera fa referència a la importància que té la religió en els països d'origen dels progenitors. Els adolescents nascuts a Catalunya veuen important mantenir la religió com a part de la seva identitat amb l'objectiu de establir una pertinença amb el país en el que no han nascut, o bé no hi viuen. Veuen el fet religiós com a referent simbòlic d'enllaç i una manera de mantenir l'origen dels seus progenitors en les seves identitats. Per altra banda, i en pocs casos, hem vist com l'aparició del fet religiós feia referència al país d'origen dels progenitors en comptes de a la religió en si mateixa. És a dir, es produïa una confusió entre país i religió a l'hora de voler expressar el país d'origen dels progenitors. Parlem de tres dels participants més joves, que van dir *musulmà* per expressar sentir-se del país d'origen dels progenitors, i llavors *català* o *de Figueres* per referir-se al país on havien nascut.

Per últim és important destacar la diferència que trobem en les respostes pel que fa a la categoria de persona, en concret a les paraules de *noi* i *noia*. I és que aquestes fan augmentar la freqüència de la categoria en tretze en el cas de les noies, mentre que en el cas dels nois només representen tres. Relacionat amb aquest punt, destaquem també com les respostes del grup de les noies fan referència a les dotze categories finals amb una freqüència suficient per aparèixer en la primera taula de resultats, en comparació a les respostes del grup dels nois que només fan aparèixer nou categories i amb grans diferències pel que fa a les freqüències.

5. Conclusions

En relació als objectius d'aquesta recerca podem observar com els adolescents que resideixen a Catalunya amb progenitors d'origen estranger, fan referència als països d'origen de les seves famílies a l'hora de definir-se. Veiem com independentment d'haver nascut a Catalunya o fora de Catalunya, l'origen dels progenitors apareix entre les característiques que destaquen, i en els casos en que els adolescents han nascut a Catalunya, la religió del país d'origen dels progenitors agafa un paper principal en la seva identitat.

Podem dir que la diferència més significativa que trobem entre nascuts a Catalunya i nascuts fora de Catalunya és el sentiment de múltiple pertinença o identitat mixta, al que fan referència els primers quan en les seves respostes expressen el país d'origen dels seus progenitors i el país o lloc on han nascut ells. Així doncs queda demostrada aquesta idea d'alteritat identitària exposada en el marc teòric.

És important comentar les línies d'investigació que es deriven de la recerca feta, com ara la possibilitat d'obtenir resultats més concrets pel que fa als grups analitzats. És a dir, generar resultats per lloc de naixement i gènere creuant la informació obtinguda d'aquesta primera recerca. D'aquesta manera podríem obtenir les diferències i similituds del grup de nois nascuts a Catalunya i el grup de nois nascuts fora de Catalunya, i del grup de noies nascudes a Catalunya i el grup noies nascudes fora de Catalunya. Val a dir que les limitacions del temps per dedicar a la recerca i la reduïda mostra obtinguda dificultaven desenvolupar aquestes línies de treball.

Com a punt final, i a mode reflexió, recuperem les paraules de Francesc Candel del seu llibre *Els altres catalans* de l'any 1964 i que adquireixen plena vigència en l'actualitat:

“Aquests fills de no-catalans han arrelat en aquesta terra no-dels-seus-avis. Hi arrelaran per sempre. N'absorbeixen la saba i hi deixaran la llavor. L'han d'estimar per força. Cal admetre'ls, per força. Diuen: “Sóc català...”.

Referències bibliogràfiques

- Barquín, Amelia (2009). «¿De dónde son los hijos de los inmigrantes? La construcción de la identidad y la escuela». *Educar*, 44, 81-96.
- Candel, Francesc (1964) *Els altres catalans*. Barcelona: Edicions 62.
- Garcia Borrego, Iñaki (2003). «Los hijos de inmigrantes como tema sociológico: la cuestión de “la segunda generación” ». *Anduli: revista andaluza de ciencias sociales*, 3, 27-46.
- Giraud, Michel (1987). «Mythes et stratégies de la «double identité» En: *L'Homme et la Société*, 83,59-67.
- Herrera, Encarna (1998). «La incorporació d'immigrants a societats d'arribada». *Revista catalana de sociologia*, 6/97, 23-32.
- Lee, Sara (2001). «La clase importa: Una comparación de los procesos de construcción de identidad étnica entre migrantes de segunda generación de clase trabajadora y de clase media. Inmigrantes coreanos en Nueva York». *Araucania: Revista Iberoamericana de Filosofía, Política y Humanidades*, 3 (6), 128-155.
- Mannheim, Karl (1990). *Le problème des générations*. París: Nathan.
- Marin, M. Àngels (2004). «Les dinàmiques identitàries en les societats multiculturals postmodernes: nous reptes per a l'educació». *Revista Catalana de Pedagogia*, 3, 75-92.
- Massot, Inés (2003). *Jóvenes entre culturas. La construcción de la identidad en contextos multiculturales*. Bilbao: Desclée De Brouwer.
- Pyke, Karen (2001). «Estereotipos raciales y formación de identidades subétnicas entre nuevos estadounidenses de origen asiático». *Araucania: Revista Iberoamericana de Filosofía, Política y Humanidades*, 3 (6), 112-127.

- Roca i Caparà, Nuria (2013). «Joves adults d'origen extracomunitari a Barcelona. Construcció de la identitat i processos d'inclusió i exclusió social». *Papers Revista de Sociologia*, 98 (2), 331-364.
- Sayad, Abdelmalek (1994). «Le mode de génération des générations immigrées» En: *L'Homme et la Société*, 111, 154-174.
- Vilà Baños, Ruth (2012). *Memòria: Diagnòstic en profunditat sobre la integració dels i les joves de 14 a 18 anys migrats a Catalunya*. Barcelona: Universitat de Barcelona.

Revista susceptible d'enviar l'article i normativa per autors.

PAPERS. Revista de sociología.

1. Los trabajos enviados estarán escritos en catalán, castellano o inglés.
2. Se aceptarán tres tipos de trabajos:
 - Artículos: serán trabajos teóricos o empíricos originales, completos y desarrollados.
3. Los trabajos se enviarán en formato Reach Text Format (rtf), OpenOffice Writer (odt) o Microsoft Word (doc) a través del sitio web de la revista. No se aceptará ningún otro medio de envío ni se mantendrá correspondencia sobre los originales no enviados a través del portal o en otros formatos.
4. Los **elementos no textuales** (tablas, cuadros, mapas, gráficos, ilustraciones, etc.) que contenga el trabajo aparecerán insertados en el lugar del texto que corresponda. Además, se entregarán por separado como archivo adicional los gráficos editables en formato OpenOffice Calc (ods) o Microsoft Excel (xls) y los mapas, ilustraciones o imágenes en los formatos jpeg o tif a 300 ppp. Todos estarán numerados y titulados, se especificará al pie su fuente, y se hará referencia explícita a ellos en el texto.
5. Los trabajos enviados serán inéditos y no se podrán someter a la consideración de otras revistas mientras se encuentren en proceso de evaluación en *Papers. Revista de Sociologia*. Excepcionalmente, y por razones de interés científico y/o de divulgación de aportaciones especialmente notorias, el Equipo de Redacción podrá decidir la publicación y/o traducción de un texto ya publicado.
6. Los artículos y propuestas de debates irán precedidos de una **hoja de cubierta** en la que se especificará la siguiente información:
 - Título, en catalán o castellano, y en inglés.
 - Nombre del autor(es) o autora(s). No se aceptará la inclusión de nuevos autores(as) con posterioridad al primer envío. Con objeto de facilitar la inclusión de artículos y citas en bases de datos científicas, se recomienda consultar la «Propuesta de manual de ayuda a los investigadores españoles

para la normalización del nombre de autores e instituciones en las publicaciones científicas», en el enlace «Contenidos de interés» de la web <http://ec3.ugr.es/>

- Filiación institucional: universidad o centro, departamento o unidad, ciudad y país.
- Dirección de correo electrónico. Toda la correspondencia se enviará a esta dirección electrónica. En el caso de artículos de autoría múltiple, se deberá especificar la persona que mantendrá la correspondencia con la revista.
- Breve nota biográfica (de un máximo de 60 palabras) en la que se especifiquen las titulaciones más altas obtenidas (y por qué universidad), la posición actual y las principales líneas de investigación. *Papers. Revista de Sociología* podrá publicar esta nota biográfica como complemento de la información de los artículos.
- Identificación ORCID: En caso de que se disponga de ella. *Papers. Revista de Sociología*, recomienda a los autores que se registren en <http://orcid.org/> para obtener un número de identificación ORCID.

7. El texto de los artículos irá precedido de un **resumen** de no más de 250 palabras (que expondrá clara y concisamente los objetivos, metodología, principales resultados y conclusiones del trabajo) y de un máximo de 10 **palabras clave** (no incluidas en el título, y que deberán ser términos aceptados internacionalmente en las disciplinas científico-sociales y/o expresiones habituales de clasificación bibliométrica). Si el texto está escrito en castellano o en catalán se añadirán el resumen (abstract) y las palabras clave (keywords) en inglés. Si el texto está originalmente escrito en inglés, el Equipo de Redacción podrá traducir el título, resumen y palabras clave al castellano, en el caso de que el propio autor/a no proporcione dicha traducción.

8. El texto de los artículos deberá enviarse **anonimizado**: se suprimirán (bajo el rótulo de *anonimizado*) todas las citas, agradecimientos, referencias y demás alusiones que pudieran permitir directa o indirectamente la identificación del autor/a. La redacción de *Papers. Revista de Sociología* se asegurará de que los textos cumplen con esta condición. Si el artículo es aceptado para su publicación, se enviará entonces la versión no anonimizada a la revista, en caso de que difiera de la ya enviada.

9. Los **artículos** tendrán una extensión orientativa de entre 8.000 y 12.000 palabras, incluyendo las notas al pie y excluyendo título, resúmenes, palabras clave, gráficos y tablas.

10. Los **debates** constarán de textos de una extensión aproximada de 2.500 palabras cada uno, incluyendo las notas al pie y excluyendo título, resúmenes, palabras clave, gráficos y tablas. Uno de los textos deberá hacer una presentación de la aportación que sea objeto de discusión, realizada por el propio autor/a de la misma o bien por el coordinador/a del debate.

12. El **formato del texto** deberá respetar las siguientes normas:

- Tipo y tamaño de letra: Times New Roman 12.
- Texto a 1,5 espacios, excepto las notas al pie, y justificado.
- Las notas irán numeradas consecutivamente al pie de la página correspondiente y no al final del texto. Se recomienda reducir su uso al máximo y que ese uso sea explicativo y nunca de citación bibliográfica.
- Las páginas irán numeradas al pie a partir de la página del resumen, empezando por el número 1 (la hoja de cubierta con los datos del autor/a no se numerará).
- Las secciones o apartados del texto se numerarán y se titularán en minúsculas y negrita.

13. Las **citas** deberán respetar las siguientes normas:

- Las citas aparecerán en el cuerpo del texto y se evitará utilizar notas al pie cuya única función sea bibliográfica.
- Se citará entre paréntesis, incluyendo el apellido del autor/a, el año y la página o páginas citadas; por ejemplo, (Boudon, 2004: 73).
- Cuando en dos obras del mismo autor coincida el año se distinguirán con letras minúsculas tras el año; por ejemplo, (Boudon, 2004a: 73).
- Si los autores son dos, se citarán los dos apellidos unidos por «y»: (Bowles y Gintis, 2005); cuando los autores sean más de dos, se citará el apellido del primer autor seguido de «et al.» (Bowles et al., 2005), aunque en la referencia de la bibliografía final se puedan consignar todos los autores.

- Las citas literales irán entrecomilladas y seguidas de la correspondiente referencia entre paréntesis, que incluirá obligatoriamente las páginas citadas; si sobrepasan las cuatro líneas, se transcribirán separadamente del texto principal, sin entrecomillar, con mayor sangría y menor tamaño de letra.

14. La **lista completa de referencias bibliográficas** se situará al final del texto, bajo el epígrafe «Referencias bibliográficas». Las referencias se redactarán según las siguientes normas:

- Sólo se incluirán los trabajos que hayan sido citados en el texto, y todos los trabajos citados deberán referenciarse en la lista final.
- Todas las referencias que dispongan de DOI (Digital Object Identifier) lo incluirán al final.
- El orden será alfabético según el apellido del autor/a. En caso de varias referencias de un mismo autor/a, se ordenarán cronológicamente según el año. Primero se incluirán las referencias del autor/a en solitario, en segundo lugar las obras compiladas por el autor/a, y en tercer lugar las del autor/a con otros coautores/as.
- Se aplicará sangría francesa a todas las referencias.